

Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä kokemustoiminta

- Lehtori Minna Laitila, Seinäjoen ammattikorkekoulu
- Koulutettu kokemusasiantuntija Outi Järvinen

Asiakasosallisuuden teematiistait

TtT, YTM, lehtori Minna Laitila 13.9.2022

Kuka olet ja millaista tutkimusta/ kehittä- olet viime aikoina tehnyt?

- Kuka olen?
- Osallisuustutkimusta palvelujenkäyttäjien ja ammattilaisten näkemyksistä
- Kokemusasiantuntijuus
 - Yhteistyö erityisesti koulutuksessa
 - Koronan vaikutukset kokemusasiantuntijatoimintaan
- Terveystieteiden tutkimisen mittaaminen – I.ROC mittarin pilotointi

Mikä on mielestäsi ajankohtaisinta asiakasosallisuudessa nyt?

- Uudet hyvinvointialueet
 - Uhka vai mahdollisuus?
- Hankkeet ja niiden tulosten implementointi
- Kokemusasiiantuntijuus somaattisessa hoidossa?

Millaisia västeitä asiakasosallisuuteen liittyy – nosta västeet tutkimustesi/kokemustesi pohjalta?

- Verrattuna tilanteeseen 10 vuotta sitten kokemusasiantuntijuus on saanut tunnettavuutta
 - Paljon ammattilaisia ja organisaatioita, jotka ovat ottaneet asian omakseen
 - Kehitettävää vielä on
 - Ei ehkä julkista kyseenalaistamista, mutta...
- Asiakkaiden/palvelujenkäyttäjien/asukkaiden osallisuus ja asiantuntemus arvostaminen on ehkä edelleen osin juhlapuheiden tasolla
 - Myönteiset kokemuksen yhteistyöstä lisäävät arvostusta

... ja lisäarvoa laadukas asiakasosallisuus
... Autuminen tuo tutkimusten/ kokemusten
... valossa?

- Asiakkaiden osallistumismahdollisuuksien kehittämisellä on monia hyötyjä (esim. Larjovuori ym. 2012)
- Auttaa ymmärtämään, mitä ovat asiakkaan kokemus ja tarpeet
- Laatu, työtyytyväisyys, legitimizeetti
- Yhteistuotannon mahdollisuudet (kts. esim. Fisher 2016; Iris)
 - Yhdistää palvelunkäyttäjien ja -tuottajien erilaista tietämystä ja tietoa
- Esim. kokemusasiantuntijatoiminta täydentää palvelujärjestelmän kokonaisuutta

Kokemusasiiantuntijakoulutuksesta ja -toiminnasta

- Kokemusasiiantuntijakoulutus tärkeä vaihe omalla toipumismatkalla
 - Positiivinen kokemus osallistujille (esim. Laitila 2019)
- Vahvistaa luotettavuutta ammattilaisten silmissä (esim. Soronen 2021)
 - kokemusasiiantuntijoiden tieto ja osaaminen tunnustetaan ja otetaan käyttöön paremmin ammatillisen tiedon rinnalla
- Haasteita
 - Potentiaalinen tai entinen potilas työyhteisössä voi hämmentää
 - Hierarkkiset rakenteet – mihin lokeroon tämä ihminen asettuu?
 - Asiantuntijuus, valta- ja vastuukysymykset
 - Vaitiolovelvollisuus ja arat asiat
- Lisäarvona kokemuksellinen tieto ammatillisen tiedon täydentäjänä

Hoitotyön simulaatio kokemusasiantuntijoiden

- Kokemusasiantuntijoiden mukanaolo mielenterveys- päihdehoitotyön opetuksessa on suhteellisen uutta
- Hyötyjä:
 - voidaan hälventää muun muassa mielenterveys- ja riippuvuusongelmiin liittyviä pelkoja ja ennakkoluuloja
 - avaa opiskelijoille asiakkaan ja potilaan näkökulmaa
 - voi vaikuttaa myönteisesti opiskelijoiden asenteisiin palveluiden käyttäjien osallisuutta ja asiakaslähtöistä toimintaa kohtaan
 - voi pienentää teoriaopetuksen ja käytännön hoitotyön välistä kuilua
 - voi vaikuttaa myönteisesti opiskelijoiden asenteisiin, valmiuksiin ja kiinnostukseen työskennellä mielenterveyshoitotyössä

Hoitotyön opetus kokemusasiantuntijoiden kanssa aloitettiin pilottina keväällä 2021

Opiskelijoiden antama palaute kokemusasiantuntijoiden mukanaolosta simulaatioissa ja työpajoissa oli positiivista (Laitila 2022):

- Ymmärrys paremmin asiakkaita ja heidän taustojaan
- Toipumiskokemukset ja kokemusasiantuntijoiden omakohtaiset kokemukset auttoivat integroimaan teoriaa käytäntöön

...ten asiakaslähtöistä ja asiakkaiden osallisuudesta
...tukevaa työtapaa voisi organisaatiossa ed...

- Vielä esteitä, jotka pitää poistaa
 - Potilaisiin/asiakkaisiin (läheisiin) liittyen
 - Ammattilaisiin liittyen
 - Organisaatioon liittyen
 - Palvelujärjestelmään liittyen

Lähteitä teemasta

Fisher P. (2016) Co-production: what is it and where do we begin?. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 23, 345-346. doi:10.1111/jpm.12281

Iriss https://www.iriss.org.uk/resources/tools/co-production-project-planner?utm_source=Iriss+News+Mailing+List&utm_campaign=6c65791694-EMAIL_CAMPAIGN_2018_11_07_09_07&utm_medium=email&utm_term=0_8049a3360b-6c65791694-412136821

Kortteisto T, Laitila M & Pitkänen A. (2018) Attitudes of mental health professionals towards service user involvement. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 32, 681–689. DOI:10.1111/scs.12495. [Epub ahead of print]

Kortteisto T, Laitila M & Pitkänen A. (2020) Professionals' views on patient involvement on acute psychiatric wards: a qualitative study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 1–8. DOI:10.1111/ppc.12716.

Laitila M. (2019) Kokemusasiantuntijakoulutuksen merkitys koulutukseen osallistuneiden arvioimana. *Kuntoutus* 42(3), 18–31.

Laitila M. (2022) Kokemuksia mielenterveys- ja päihdehoitotyön simulaatio-opetuksesta yhteistyössä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Teoksessa: Salminen-Tuomaala M & Saarikoski S. (toim.) Hyviä simulaatio-opetuskäytänteitä ja -kokeiluja sosiaali- ja terveysalalla. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 169, 70-81. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022040426843>

Laitila M, Nummelin J, Kortteisto T & Pitkänen A. (2018) Service users' views regarding user involvement in mental health services: A qualitative study. *Archives of Psychiatric Nursing* 32(5), 695–701. DOI: 10.1016/j.apnu.2018.03.009.

Laitila M, Reunanen K, Kirvesmäki S & Koivumäki M. (2021) I.ROC-mittarin validointi- ja pilotointiprosessi. Teoksessa: Martin M, Nordling E, Soronen K & Savelius-Koski E. (toim.) Yhdessä toipumisen tukena mielenterveystyössä – toipumisorientaation toimintamallit ja niiden implementaatio. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Työpaperi* 21/2021.

Martin M, Nuutinen S, Heikkilä-Tammi K & Manka M-L. (2012) Asiakkaat kuntapalveluiden kehittäjiksi, opas tehokkaan osallistumisen toteuttamiseen. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu. Tutkimus - ja koulutuskeskus Synergos.

Martin M, Kivistö M, Soronen K & Hautala S. (2021) COVID-19-pandemian aiheuttaman poikkeustilanteen merkitys kokemusasiantuntijoiden toiminnalle mielenterveystyössä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 58, 320–336. DOI: 10.23990/sa.103228.

Soronen K. (2021) Keskustelu katseen alla vai aitoa yhteistyötä? Kokemusasiantuntijoiden positioiden rakentuminen päihde- ja mielenterveystyössä. *Tuettu*: Tutkimussarja 1/2021:1-23. DOI: <https://doi.org/10.19207/TIETOPUU9>

Kokemusasiantuntijan puheenvuoro 13.9.2022

Koulutettu kokemusasiantuntija
Outi Järvinen

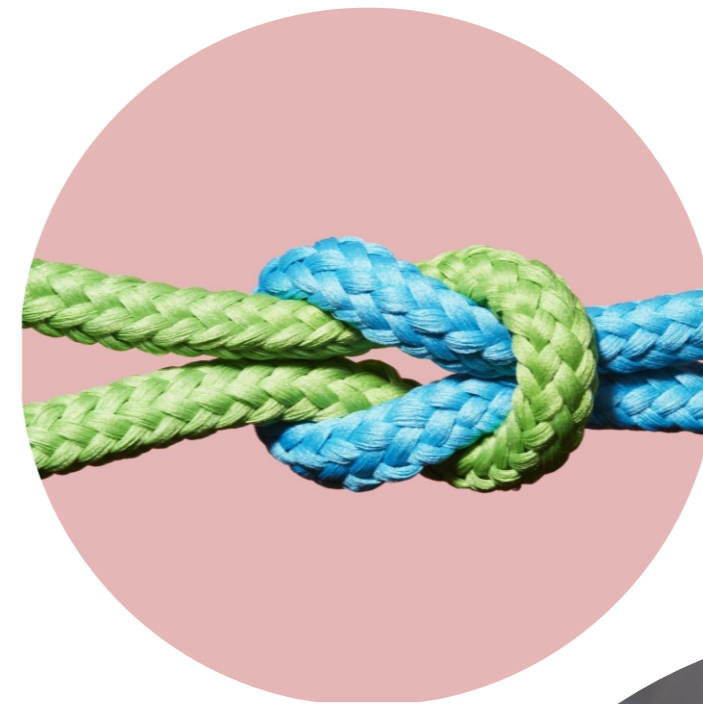
Polku nykyisiin työtehtäviin

- Kokemustalon koulutus
- Ryhmäterapiakeskus
- Digitaitoja duuniin-koulutus
- KapVantaa-hankkeen koulutus (kapvantaa.fi)
- Digitaalisten palvelujen lisääminen ja hyödyntäminen mielenterveytyössä-hanke

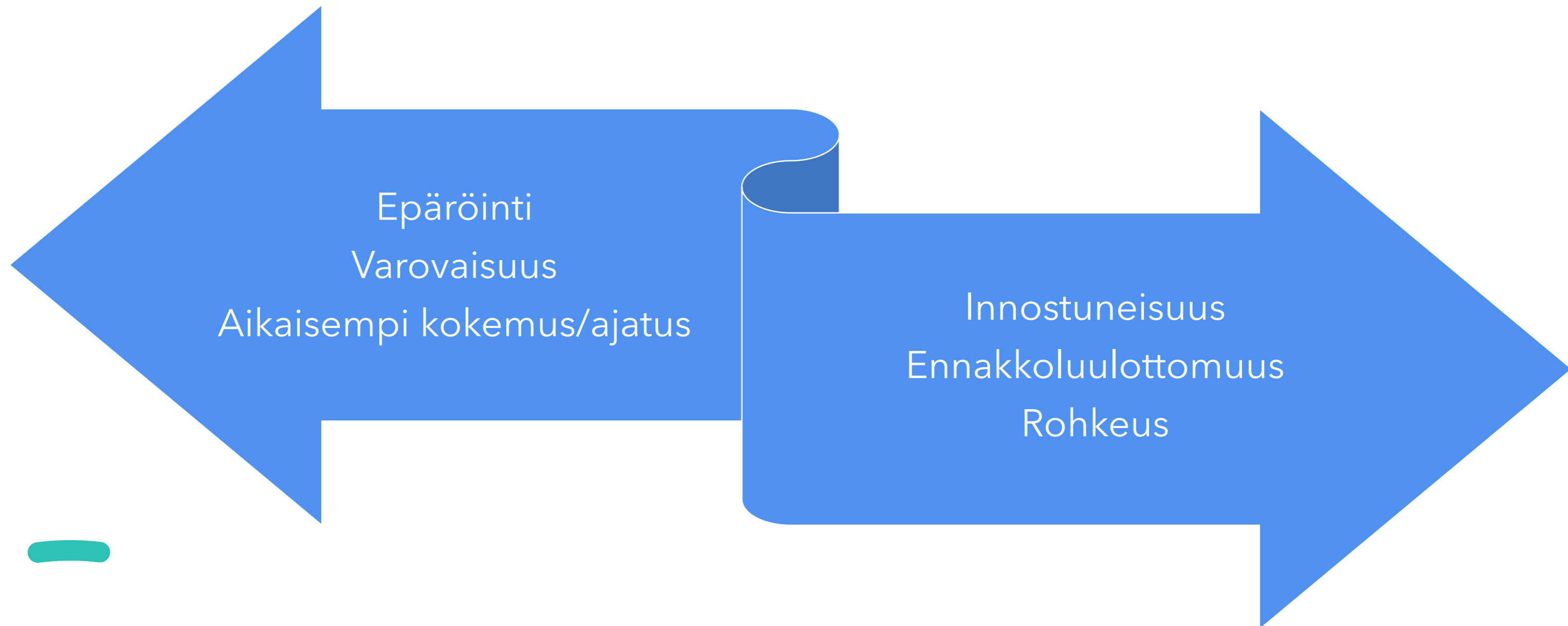
Kokemusasiantuntijana digi-hankkeessa

Työtehtävät:

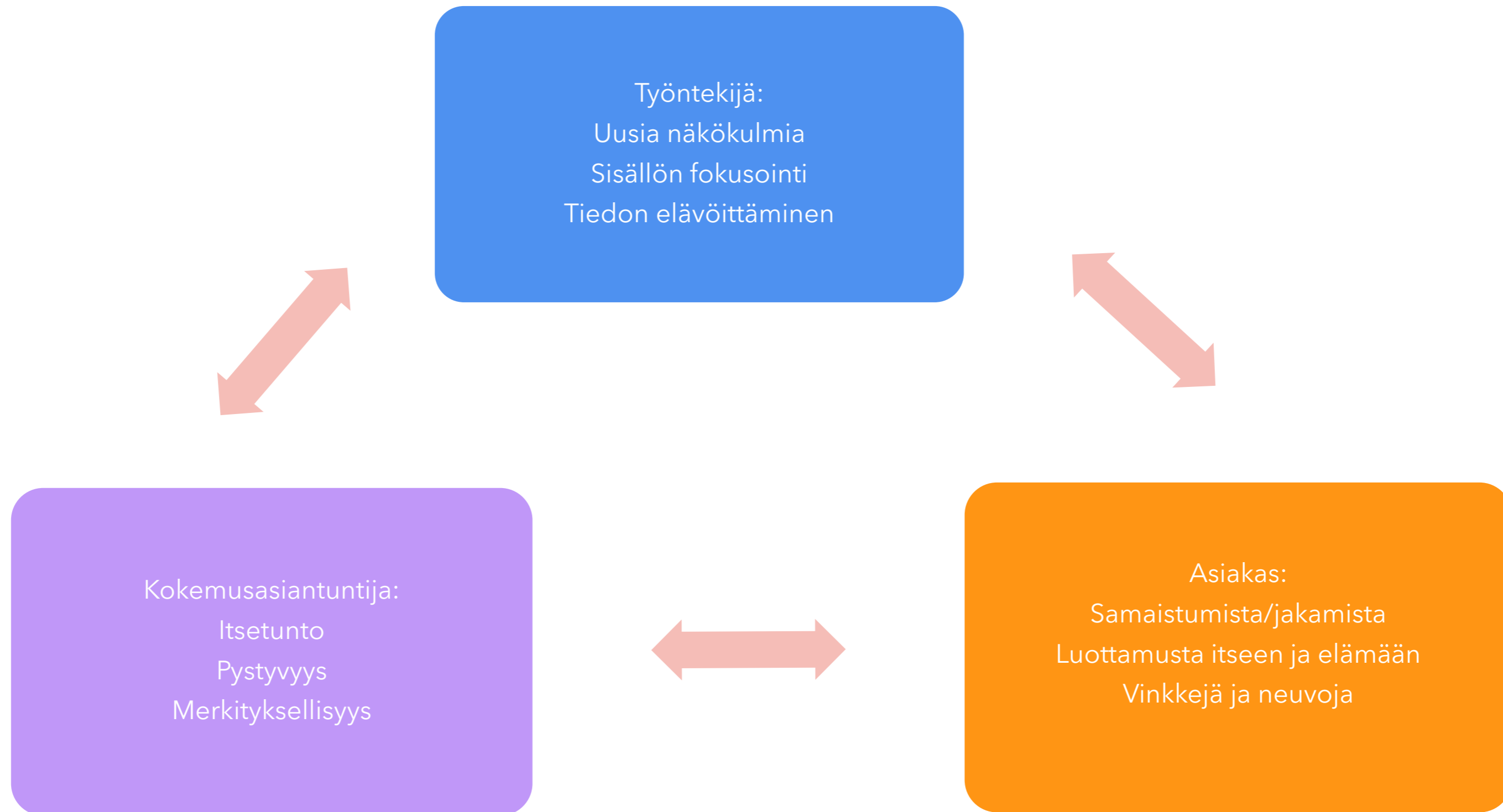
- Ohjausryhmä
- Ahdistuksenhallinta videot
- Pilotti-ryhmät
- Materiaalin muokkaus
- Työpari-työskentely

Työntekijöiden suhtautuminen kokemusasiantuntijan kanssa työskentelyyn

Kokemuksia työpari-mallista

Mitä seuraavaksi?

Työn alla

- Työpari työskentely ryhmän ohjauksessa-koulutus
- Uusia Keho&mieli-ryhmiä

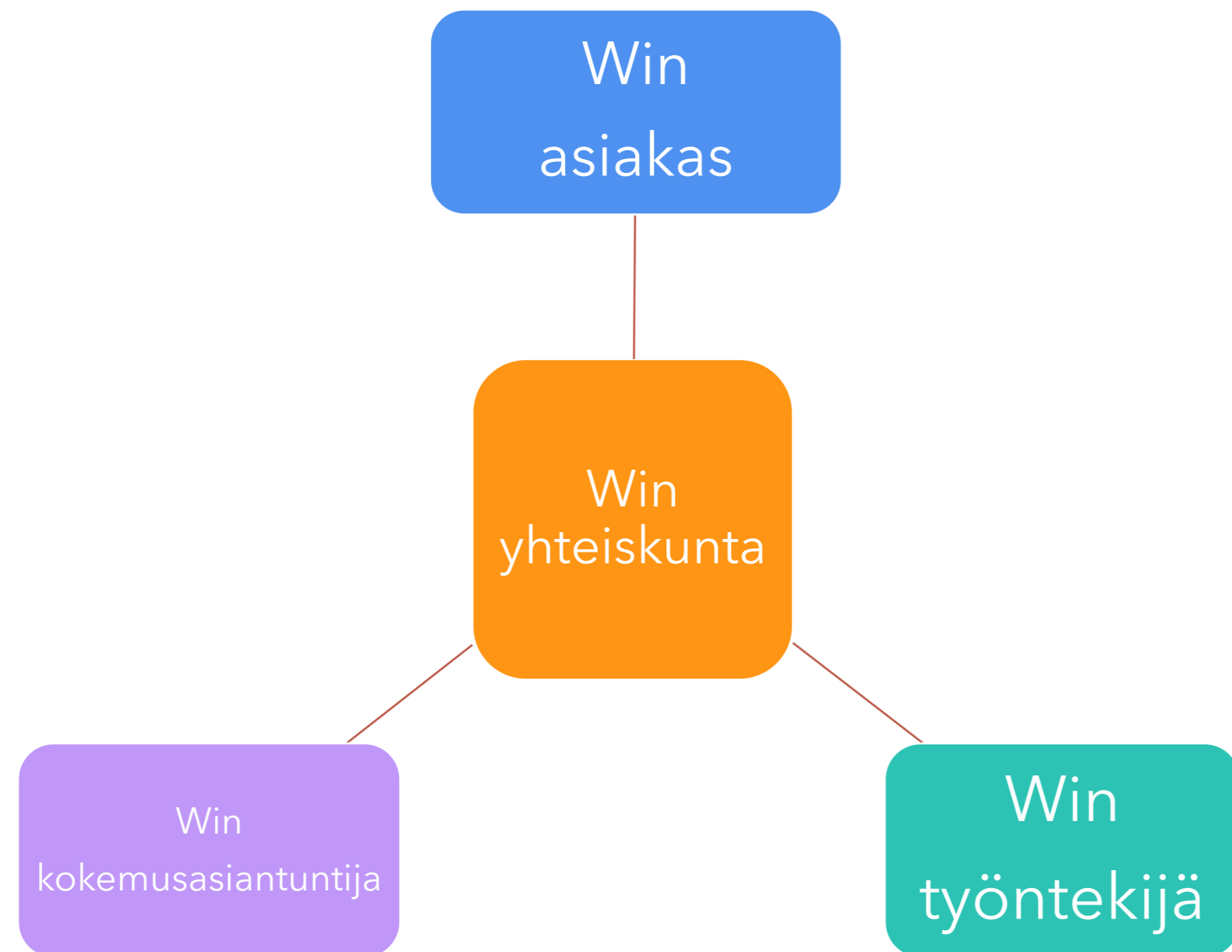
Suunnitteilla

- Työparin kanssa terveyskeskuksiin esittelemään ryhmää ja työskentelytapaa
- Osallistuminen tiimi/aluekokouksiin

Toiveissa

- Työpari-mallin juurruttaminen
- Kokemusasiantuntijapankki hyvinvointialueiden rakenteisiin?

Kokemusasiantuntijuus 2.0

Kiitos

Outi Järvinen

outi.kokemusasiantuntija@gmail.com

**Seuraavat
Asiakasosallisuuden
teematiistait
klo 14-15**

11.10.

15.11.

13.12.

